

Karmen Joller
Sotsiaalminister

25.09.2025

Arupärimine erihoolekandeteenuste alarahastuse kohta

Austatud sotsiaalminister

Riigikontroll avaldas 5.septembril 2025.a. ülevaate „Erihoolekandeteenuste kättesaadavusest. Kas riigi korraldatud erihoolekandeteenused on kättesaadavad?“. Vastav ülevaade andis hävitava hinnangu riigi tegevusele erihoolekandeteenuste korraldamisel. Sotsiaalkindlustusamet ja Sotsiaalministeerium ei täida seadusest tulenevat kohustust tagada erihoolekandeteenuseid psüühikahäiretega inimestele. Abivajajate arv on järjest kasvanud. Valdkonna alarahastamise probleemid on teada juba aastaid, kuid vajalikud rahastamisotsused on jäänud tegemata. Teenuskohtadest on suur puudus, inimeste arv erihoolekandeteenuste järjekorras on aastatel 2018–2024 kasvanud ligi kaks korda. Järjekordade pikkus ulatub eri teenuste puhul 14 kuust kuni 53 kuuni. Ööpäevaringsetele teenustele, mis on mõeldud suure toetusvajadusega inimeste jaoks, on järjekorrad kõige pikemad. Näiteks kohtumäärusega erihoolekandeteenusele, kuhu saadetakse iseendale või teistele ohtlikuks hinnatud inimesed, ei jätku enam kinniseid erihoolekandekohti. Näiteks hetkel on kaheksa vastavat kohtuotsust täitmata ja ministeerium ei ole lahendust leidnud¹.

Aastatel 2018–2024 on inimeste arv erihoolekandeteenuste järjekorras nii toetavate kui ka ööpäevaringsete teenuste puhul suurenenud ligi kaks korda: toetavate teenuste järjekord on kasvanud 832 inimeselt 1614-ni ja ööpäevaringsete teenuste järjekord 613 inimeselt 1101-ni. Toetavate teenuste täidetud kohtade arv on veidi suurenenud: 2018. aasta alguses oli neid 4445 ja 2024. aasta alguses 5132. Samal ajal on ööpäevaringsete täidetud teenuskohtade arv vähenenud 2379-lt 2171-ni.² Sotsiaalministeerium on aastaid esitanud lisarahataotlusi, kuid senine rahastus ei ole võimaldanud luua juurde lisakohti. Sellel esmaspäeval toimunud riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni istungil tõi Sotsiaalministeeriumi kantsler välja, et nad küsisid erihoolekande jaoks järgmiseks neljaks aastaks riigieelarvest 195 miljonit eurot lisaraha, aga saadi järgmiseks aastaks ainult 4,2 miljonit eurot.

Riigil tuleb täita oma seadusest tulenevaid kohustusi. Nende täitmine ei ole vabatahtlik valik, vaid kohustus on abi osutada. Juba alates 2013. aastast on kohtud teinud otsuseid, mille kohaselt peab inimene pärast teenusevajaduse hindamise otsust pääsema teenusele kolme kuu jooksul. Praeguseni tuleb aga inimestel erihoolekandeteenuste järjekorras oodata aastaid. Eestis

¹ <https://www.delfi.ee/artikkel/120405649/vaimupuudega-inimeste-hooldajad-lahevad-toompeale-meeleavaldusele-sest-riik-peab-taitma-oma-kohustust>

² <https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/557GetPage/1/557Year/-1/ItemId/2490/amid/557/language/et-EE/Default.aspx>

Arupärimine

kasutab erihoolekandeteenuseid ca 6000 inimest, neist pooled vajavad tuge ööpäevaringselt. Kodudes ootab oma teenusekohta üle 1000 inimese, kelle eest on peavad hoolitsema tema lähedased. Need on inimesed, kelle suhtes on otsustatud teenuse osutamise vajadus, kuid teenuse osutamiseks puudub riigi eelarves raha. Paljud hoolduskoormusega inimestest ei saa seetõttu käia tööl, maksta riigile makse ja on oht, et nad muutuvad ajapikku ise abivajajaks.

Riik ei tohi jätta oma kohustused omavalitsuste, perede ja lõpuks kogu ühiskonna kanda.

Lähtudes eeltoodust palume Teid vastata Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel järgmistele küsimustele:

1. Miks ei täida riik seadusest tulenevat kohustust tagada psüühikahäiretega inimestele erihoolekandeteenuste kättesaadavus?
2. Palun Teie kui vastutava ministri seisukohta, kes erihoolekandeteenust peab osutama ja mis on mõistlik aeg, millal inimene peab teenusele pääsema?
3. Mida kavatsete ette võtta järjekordade lühendamiseks?
4. Kuidas hindate olukorda, kus erihoolekandeteenust vajavad isikud viibivad üldhooldusteenusel ja panevad sellega ohtu hooldekodu elanike ja personali turvalisuse ning seda põhjusel, et riik ei suuda täita talle seadusega pandud kohustusi?
5. Kas taotlesite riigieelarve kõnelustel järgmiseks neljaks aastaks erihoolekandevaldkonda lisaraha 195 miljonit eurot, aga saite järgmiseks aastaks vaid 4,2 miljonit? Kui jah, siis kas inimeste tervis, toimetulek ja ühiskonna turvalisus ei ole valitsuse prioriteet? Näiteks Eesti Puuetega Inimeste Koja hinnangul on erihoolekandeteenuste rahaline hädavajadus 53 miljonit eurot, aga valitsus kingib samal ajal üle 100 miljoni maksu kingituse 4000+ eurot teenivatele inimestele.
6. Kas peate tekkinud olukorda inimväärses ja õigusriigile kohaseks, kus inimesed ja kohalikud omavalitsused peavad pöörduma riigi vastu kohtusse teenusekohta saamiseks? Näiteks Tartu Halduskohus tegi otsuse eelmise aasta novembris inimese kasuks, kohustades Sotsiaalkindlustusametit suunama inimene riigieelarvelisele ööpäevaringsele erihoolusteenusele ja mõistis talle välja ka varalise kahju summas 14 320 eurot.³
7. Valdkonna alarahastuse tõttu on ka erihoolekandes töötavad tegevusjuhendajad langenud palgavaesusse, töötavad ülekoormusega ja lahkuvad seetõttu töölt. Kas ja palju valitsus kavatseb tõsta nende palkasid? Mure on tõsine, sest järjest raskem on leida inimesi, kes tuleksid tegevusjuhendajana tööle, vabad kohad on täitmata ja töötajate voolavus suur.

Lugupidamisega

Rein Kutt
Tanel Kikk
Reini Rand
Andrii Mägi
Lauri Laanemägi

³ <https://www.delfi.ee/artikkel/120377004/tartu-nouab-kohtu-kaudu-inimestele-erihoolekandekohti-kohus-riik-peab-kohad-tagama>

Andre Hamiragi ~~Alamiragi~~